

PRESUDA SUDA

22. veljače 1990.(*)

„EZUČ – Članak 41. Ugovora o EZUČ-u – Dugovi po osnovi pristojbi na proizvodnju ugljena i čelika”

U predmetu C-221/88,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 41. Ugovora o EZUČ-u, koji je uputio Tribunale (sez. fallimentare) di Brescia (Okružni sud Brescia, Italija, Odjel za stečajne i insolventnost) u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Europske zajednice za ugljen i čelik (EZUČ)

i

Acciaierie e ferriere Busseni SpA (u stečaju),

o tumačenju Preporuke Komisije 86/198/EZUČ od 13. svibnja 1986. o uspostavi povlaštenog statusa za dugove po osnovi pristojbi na proizvodnju ugljena i čelika (SL 1986., L 144, str. 40.),

SUD,

u sastavu: O. Due, predsjednik, C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler i M. Zuleeg (predsjednici vijeća), T. Koopmans, G. F. Mancini, R. Joliet, T. F. O’Higgins, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias i F. Grévisse, suci,

nezavisni odvjetnik: J. Mischo

tajnik: H. A. Rühl, glavni administrator,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za tužitelja u glavnom postupku, Komisija Europskih zajednica, koju zastupa Enrico Traversa, član njezine pravne službe, u svojstvu agenta,
- za tuženika u glavnom postupku, Sandro Conti, *avvocato* pri talijanskom Kasacijskom sudu,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja talijanske vlade, koju zastupa profesor Luigi Ferrari Bravo, voditelj službe diplomatskih sporova Ministarstva vanjskih poslova, u svojstvu agenta, uz asistenciju Ive Braguglije, *avvocato dello Stato*, na raspravi održanoj 25. listopada 1989.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 28. studenoga 1989.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 28. travnja 1988., koje je Sud zaprimio 4. kolovoza 1988., Tribunale di Brescia (Okružni sud u Bresci) uputio je na temelju članka 41. Ugovora o EZUČ-u zahtjev za prethodnu odluku s nekoliko pitanja koja se tiču tumačenja Preporuke Komisije 86/198/EZUČ od 13. svibnja 1986. o uspostavi povlaštenog statusa za dugove po osnovi pristojbi na proizvodnju ugljena i čelika (SL 1986., L 144, str. 40., u daljnjem tekstu: Preporuka).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između EZUČ-a i društva Acciaierie e ferriere Busseni SpA (u stečaju), u daljnjem tekstu: Busseni, a tiče se pitanja treba li EZUČ-u dodijeliti povlašten status u pogledu priznavanja određenih dugova prema EZUČ-u u pasivi tog poduzeća u stečaju .
- 3 Nakon što je 3. veljače 1987. donesena odluka o pokretanju stečaja nad društvom Busseni, EZUČ je pokušao dokazati postojanje dvaju dugova: povlaštenog duga u iznosu od 246 652 086 ITL, koji se odnosi na neplaćene pristojbe i dodatne naknade za zakašnjelo plaćanje, te običnog duga u iznosu od 4 480 192 938 ITL, koji se odnosi na novčane kazne i dodatne naknade za zakašnjelo plaćanje.
- 4 Stečajni sudac odbacio je zahtjev EZUČ-a, utemeljen na Preporuci, za proglašenje povlaštenog statusa jednog dijela duga. EZUČ je potom podnio žalbu Tribunaleu di Brescia (Okružni sud u Bresci).
- 5 Tribunale (Okružni sud) je utvrdio da u skladu s Preporukom države članice trebaju najkasnije 1. siječnja 1988. dodijeliti dugovima koji proizlaze iz primjene pristojbi iz članaka 49. i 50. Ugovora o EZUČ-u isti povlaštenu status kakav se dodjeljuje poreznim dugovima, a ako postoje različiti stupnjevi povlaštenosti ovisno o porezu o kojem je riječ, treba im dodijeliti posebni povlaštenu status onog stupnja koji se dodjeljuje dugovima prema državi po osnovi poreza na dodanu vrijednost. Budući da Talijanska Republika nije donijela mjere za provedbu Preporuke, Tribunale (Okružni sud) nije bio siguran u to može li učinak Preporuke, u nedostatku takvih mjera, biti takav da je dugovima prema EZUČ-u izravno dodijeljen povlašten status u talijanskom pravnom poretku.
- 6 Tribunale (Okružni sud) stoga je uputio Sudu sljedeća pitanja:
 - „1. Ima li Preporuka 86/198/EZUČ od 13. svibnja 1986., kojom se (u slučajevima nadmetanja među vjerovnicima, članci 1. i 2.) propisuje da države članice koje poreznim dugovima prema državi dodjeljuju povlašten status u pogledu cijele ili djelomične imovine dužnika moraju dodijeliti isti povlaštenu status dugovima koji proizlaze iz primjene pristojbi iz članaka 49. i 50. Ugovora o EZUČ-u i da države članice u kojima porezni dugovi, ovisno o porezu o kojem je riječ, imaju opći ili poseban povlašten status različitih stupnjeva moraju dodijeliti dugovima koji proizlaze iz primjene pristojbi EZUČ-a povlašten status onog stupnja koji

dodjeljuju dugovima po osnovi poreza na dodanu vrijednost, izravan i trenutačan učinak u državama članicama, tako da je nacionalni sudovi mogu primijeniti bez potrebe za donošenjem naknadnih mjera za provedbu Preporuke koje donosi država kojoj je Preporuka upućena, ili pak Preporuka zadržava (članak 15. Ugovora o EZUČ-u) status zakonodavne mjere koja je obvezujuća u smislu ciljeva koji se njome nastoje ostvariti, ali državama kojima je upućena ostavlja slobodu odabira metoda za postizanje tih ciljeva?

2. Ako Preporuka ima izravan i trenutačan učinak, primjenjuje li se samo na dugove s osnove pristojbi dospjelih nakon njezina donošenja (13. svibnja 1986.) ili i na dugove koji se temelje na pravu koje je nastupilo prije tog datuma?
3. Ako, s druge strane, Preporuka zadržava status zakonodavne mjere koja je obvezujuća u smislu ciljeva koji se njome nastoje ostvariti, ali državama kojima je upućena ostavlja slobodu odabira metoda za postizanje tih ciljeva, je li rok do 1. siječnja 1988., koji je utvrđen člankom 4. kao krajnji datum na koji države članice trebaju ispuniti zahtjeve iz Preporuke, obavezan, tako da, uzimajući u obzir načela koja je propisao Corte Costituzionale (Ustavni sud), nepoštovanje tog roka dovodi u pitanje ustavnost zakonskih odredaba koje se odnose na povlašteni status (zbog kršenja članka 11. Ustava) u mjeri u kojoj se povlašteni status poreznih dugova ne proteže na dugove proizašle iz primjene pristojbi iz članaka 49. i 50. Ugovora o EZUČ-u?"

- 7 Za potpuniji prikaz činjenica u glavnom postupku, tijeka postupka i očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se spominju ili razmatraju samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.

Nadležnost Suda

- 8 Na početku valja primijetiti da, protivno stavu koji je izrazilo društvo Busseni, mjera čije se tumačenje zahtijeva nije mišljenje nego preporuka Komisije donesena na temelju članka 14. Ugovora o EZUČ-u, odnosno mjera koja je, u skladu s tim člankom, obvezujuća u pogledu ciljeva koji se njome nastoje ostvariti, ali onima kojima je upućena ostavlja slobodu odabira metoda za postizanje tih ciljeva. Stoga je argumentacija društva Busseni u odnosu na ovo pitanje u svakom slučaju irelevantna.
- 9 Valja, međutim, ispitati nadležnost Suda za odlučivanje o zahtjevu za prethodnu odluku o tumačenju Ugovora o EZUČ-u i mjera donesenih na temelju tog ugovora.
- 10 Članak 31. Ugovora o EZUČ-u, članak 164. Ugovora o EEZ-u i članak 146. Ugovora o EZAE-u, unatoč čisto formalnim razlikama u tekstu prvog i drugih dvaju Ugovora, sadržavaju u biti jednake odredbe na temelju kojih Sud osigurava poštovanje zakona pri tumačenju i primjeni tih Ugovora.
- 11 Međutim, premda se i u članku 177. Ugovora o EEZ-u i u članku 150. Ugovora o EZAE-u istim riječima određuju uvjeti pod kojima nacionalni sudovi u zahtjevima za prethodnu odluku mogu pozvati Sud na izvršavanje ovlasti tumačenja prava Zajednice, Ugovor o EZUČ-u ne sadržava izričitu odredbu kojom se uređuje način na koji Sud izvršava tu ovlast tumačenja.

- 12 S druge strane, člankom 41. Ugovora o EZUČ-u izričito se propisuje da je „Sud jedini nadležan za donošenje prethodnih odluka o valjanosti akata Visoke vlasti i Vijeća kada je o toj valjanosti riječ u postupcima pred nacionalnim sudovima” [neslužbeni prijevod].
- 13 Premda se njihovi tekstovi zapravo razlikuju, i članak 41. Ugovora o EZUČ-u i članak 177. Ugovora o EEZ-u i članak 150. Ugovora o EZAE-u – kao ugovora koji su sklopljeni u različito vrijeme: Ugovor o EZUČ-u potpisan je 1951., a Ugovor o EEZ-u i Ugovor o EZAE-u 1957. – izražavaju dvostruku potrebu: osiguravanja potpune ujednačenosti u primjeni prava Zajednice i uspostavljanja, u tu svrhu, djelotvorne suradnje između Suda i nacionalnih sudova.
- 14 Također valja primijetiti da su tumačenje i ocjena valjanosti povezani pojmovi. Kao prvo, premda članak 41. Ugovora o EZUČ-u upućuje na nadležnost isključivo Suda za donošenje prethodnih odluka o valjanosti akata Komisije i Vijeća, ocjena valjanosti nekog akta nužno podrazumijeva njegovo prethodno tumačenje. Kao drugo, što se tiče primjene članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji ne sadržava izričitu odredbu u tom smislu, Sud je presudio da je isključivo on nadležan proglasiti nevaljanost akta institucija Zajednice (presuda od 22. listopada 1987., Foto-Frost, C-314/85, Zb., str. 4199.), a taj rezultat odgovara izričitoj odredbi članka 41. Ugovora o EZUČ-u.
- 15 Premda nacionalni sudovi, zbog prirode ovlasti koje su Ugovorom o EZUČ-u prenesene na tijela Zajednice, a posebno na Komisiju, rjeđe imaju priliku primjenjivati taj Ugovor i akte donesene na temelju njega te stoga i baviti se njihovim tumačenjem, suradnja između nacionalnih sudova i Suda u tom je području jednako potrebna u kontekstu Ugovora o EZUČ-u kao i u kontekstu Ugovora o EEZ-u i Ugovora o EZAE-u, jer je zahtjev za osiguravanje ujednačene primjene prava Zajednice jednako uvjerljiv i jednako očit.
- 16 Dakle, bilo bi to protivno svrsi i koherentnosti tih ugovora kada bi određivanje značenja i područja primjene pravila koja proizlaze iz Ugovora o EEZ-u i Ugovora EZAE-u bilo stvar Suda u zadnjem stupnju, kao što je istim riječima propisano člankom 177. Ugovora o EEZ-u i člankom 150. Ugovora o EZAE-u, čime se omogućava ujednačena primjena tih pravila, dok bi tu nadležnost u pogledu pravila koja proizlaze iz Ugovora o EZUČ-u zadržali isključivo razni nacionalni sudovi koji bi mogli imati različita tumačenja, a Sud ne bi imao ovlast osigurati ujednačeno tumačenje tih pravila.
- 17 Iz navedenih razmatranja proizlazi da je Sud nadležan za odlučivanje o pitanjima koja mu je uputio Tribunale di Brescia (Okružni sud u Bresci).

Prvo pitanje

- 18 Prvim pitanjem nacionalni sud nastoji utvrditi može li se EZUČ u nedostatku nacionalnih provedbenih mjera pozvati na članke 1. i 2. Preporuke kako bi postigao da određena njegova potraživanja koja proizlaze iz primjene pristojbi iz članaka 49. i 50. Ugovora o EZUČ-u, u slučaju nadmetanja među vjerovnicima predviđenim nacionalnim zakonodavstvom, dobiju opći ili posebni povlašteni status onog stupnja koji se zakonom države o kojoj je riječ dodjeljuje dugovima po osnovi PDV-a.

- 19 Komisija smatra da su ispunjeni uvjeti utvrđeni u sudskoj praksi Suda prema kojima se na odredbe neke direktive koju država članica nije prenijela u nacionalni pravni sustav može pozvati pred nacionalnim sudovima.
- 20 Društvo Busseni, s druge strane, tvrdi da se EZUČ, u nedostatku nacionalnih odredbi kojima se prenosi Preporuka, ne može pozvati na njezine odredbe pred Tribunaleom (Okružni sud).
- 21 Prije svega valja napomenuti da se pravila koja je Sud razradio kako bi se utvrdili učinci neke direktive koja još nije prenesena u nacionalno pravo u jednakoj mjeri primjenjuju na preporuke donesene na temelju Ugovora o EZUČ-u, jer su to istovrsni akti koji one kojima su upućeni obvezuju u pogledu rezultata koji je potrebno postići, ali im ostavljaju slobodu odabira oblika i metoda postizanja tog rezultata.
- 22 Prema sudskoj praksi Suda, u slučajevima kada tijela Zajednice direktivom obvežu države članice na donošenje određenog postupka, djelotvornost takvog akta bila bi smanjena kada je pojedinci i nacionalni sudovi ne bi mogli uzimati u obzir kao element prava Zajednice. Stoga se država članica koja u propisanom roku nije donijela mjeru koju zahtijeva direktiva ne može braniti protiv pojedinaca pozivajući se na vlastito neispunjavanje obveza koje proizlaze iz direktive. Dakle, kad god se odredbe direktive sadržajno gledajući čine bezuvjetnima i dovoljno preciznima, a provedbene mjere nisu donesene u propisanom roku, na te se odredbe može pozvati protiv bilo koje nacionalne odredbe koja nije u skladu s direktivom, odnosno u slučaju kad te odredbe definiraju prava koja pojedinci mogu ostvarivati u odnosu na državu. (vidjeti posebno presudu od 19. siječnja 1982., Ursula Becker, C-8/81, Zb., str. 53.).
- 23 Međutim, to je moguće samo u postupcima protiv države članice o kojoj je riječ i drugih javnih tijela. Direktiva stoga sama po sebi ne može nametati obveze pojedincima te se na odredbe direktive kao takve ne može pozivati u postupcima protiv takvih osoba (presuda od 26. veljače 1986., Marshall, C-152/84, Zb., str. 723.).
- 24 U predmetima kao što je ovaj, kada se potraživanja EZUČ-a možda nadmeću ne samo s potraživanjima države članice o kojoj je riječ nego i s potraživanjima drugih vjerovnika dotičnog poduzeća, primjena Preporuke može se odraziti ne samo na državu članicu kojoj je upućena nego i smanjiti izgleda nekih od tih drugih vjerovnika u pogledu naplate njihovih potraživanja.
- 25 Kada bi se podržao zahtjev koji je EZUČ iznio pred nadležnim nacionalnim tijelima, a to je da se neka od njegovih potraživanja kategoriziraju na temelju Preporuke kao povlašteni dugovi, to ne bi utjecalo samo na položaj države članice o kojoj je riječ, nego bi neizbježno promijenilo i relativni položaj raznih vjerovnika u stečajnom postupku. Kada bi se određenim potraživanjima koje EZUČ ima dodijelio povlašten status, to bi izravno utjecalo na prava svih tih drugih vjerovnika poduzeća, čija potraživanja nemaju povlašten status ili imaju samo povlašten status koji je jednak statusu dugova po osnovi PDV-a prema državi članici o kojoj je riječ ili je niži od tog statusa.
- 26 Iz gore navedenog slijedi da ako Preporuka ima obilježja neprenesene direktive na koju se može pozivati pred nacionalnim sudovima, EZUČ se može pozvati na tu preporuku u postupcima protiv države, pod uvjetom da dodjeljivanje povlaštenog statusa potraživanjima koje ima EZUČ ima učinak samo protiv te države, pri čemu se

potraživanja Zajednice stavljaju na isti stupanj kao i potraživanja države. Povlašteni status koji se dodjeljuje EZUČ-u ne može, međutim, dovesti u pitanje prava drugih vjerovnika osim države koja su utemeljena na nacionalnom zakonodavstvu kojim se u nedostatku Preporuke uređuju prava vjerovnika.

- 27 Stoga još valja razmotriti pitanje ima li Preporuka obilježja koja bi omogućila pozivanje na nju pred nacionalnim sudovima, odnosno jesu li njezine odredbe bezuvjetne i dovoljno precizne.
- 28 Kao prvo, obveza koja se člancima 1. i 2. Preporuke nameće državama članicama, a to je da potraživanjima EZUČ-a koja proizlaze iz primjene pristojbi iz članaka 49. i 50. Ugovora o EZUČ-u dodijele povlašten status, dovoljno je precizna.
- 29 Kao drugo, premda se drugim stavkom članka 4. Preporuke, u kojem se navodi da se njezine odredbe primjenjuju na postupke koji su u tijeku na dan njezine provedbe, države članice obvezuju osigurati „prikladnim prijelaznim mjerama odgovarajuću pravnu zaštitu prava drugih vjerovnika poduzeća koje je dužnik” [neslužbeni prijevod], čime se postavlja uvjet za provedbu direktive, iz samog teksta jasno proizlazi da se ta odredba odnosi samo na zaštitu prava vjerovnika koji nisu EZUČ ni država o kojoj je riječ.
- 30 Stoga na prvo pitanje valja odgovoriti da Preporuku treba tumačiti na način da se u nedostatku nacionalnih provedbenih mjera EZUČ može pozivati na nju nakon isteka razdoblja propisanog za njezinu provedbu, protiv države članice koja ju je propustila provesti, pod uvjetom da se povlašteni status potraživanja koja ima EZUČ može priznati samo u odnosu na tu državu, pri čemu se potraživanja Zajednice stavljaju na isti stupanj kao potraživanja države, a da se time ne dovode u pitanje prava drugih vjerovnika osim države utemeljena na nacionalnom zakonodavstvu kojim se u nedostatku Preporuke uređuju prava vjerovnika.

Drugo pitanje

- 31 Drugim pitanjem nacionalni sud pita dodjeljuje li se Preporukom, u mjeri u kojoj EZUČ ima pravo zahtijevati njezinu primjenu u pravnom poretku države članice, povlašten status svih potraživanja Zajednice od poduzeća po osnovi pristojbi iz članaka 49. i 50. Ugovora o EZUČ-u bez obzira na datum njihova nastanka ili samo dugovima koji su dospjeli nakon donošenja Preporuke.
- 32 Prvim stavkom članka 4. Preporuke od država članica zahtijeva se da mjere potrebne za prenošenje Preporuke u svoje pravne sustave donesu „najkasnije 1. siječnja 1998.” [neslužbeni prijevod]. Slijedom toga, kao što je već utvrđeno, na odredbe Preporuke može se pred nacionalnim sudovima, u nedostatku provedbenih mjera, pozivati od 2. siječnja 1988.
- 33 U skladu s drugim stavkom članka 4., „države članice osiguravaju primjenu tih mjera na postupke povrata koji su u tijeku na dan stvarne provedbe Preporuke” [neslužbeni prijevod]. Iz tog teksta jasno proizlazi da se na Preporuku moglo pozivati pred nacionalnim sudovima u svim stečajnim postupcima koji još nisu bili zaključeni do 2. siječnja 1988.

- 34 Što se tiče konkretnog upućenog pitanja, a to je može li se na temelju Preporuke dodijeliti povlašten status potraživanjima EZUČ-a koja su nastala prije donošenja Preporuke, treba napomenuti da je Komisija, kao što je jasno iz sedme uvodne izjave u preambuli Preporuke, tom odredbom nastojala omogućiti EZUČ-u ostvarivanje povlaštenog prava koje se Preporukom dodjeljuje „u postupcima koji su još u tijeku na dan” njezine stvarne provedbe, „kako bi se osigurao najopsežniji mogući povrat dugova proizašlih iz primjene pristojbi u godinama koje su prethodile” [neslužbeni prijevod] njezinu donošenju.
- 35 U suprotnosti sa stavom koji je zauzelo društvo Busseni, načelo zaštite legitimnih očekivanja ne može spriječiti dodjelu povlaštenog statusa dugovima koji su nastali prije stupanja na snagu mjere kojom se uvodi povlašteno postupanje, jer se to načelo, kao što je Sud već presudio, ne može proširiti do te mjere da općenito spriječi primjenu novih pravila na buduće učinke situacija koje su nastale dok su vrijedila prijašnja pravila (presuda od 14. siječnja 1987., Savezna Republika Njemačka/Komisija, C-278/84, Zb., str. 1.).
- 36 Dakle, na drugo pitanje valja odgovoriti da drugi stavak članka 4. Preporuke treba tumačiti na način da u gore utvrđenim okolnostima i pod gore utvrđenim uvjetima EZUČ ima pravo za sva svoja potraživanja od poduzeća po osnovi pristojbi iz članaka 49. i 50. Ugovora o EZUČ-u, bez obzira na datum nastanka tih potraživanja, isticati povlašten status sve dok se ta potraživanja mogu u pasivi poduzeća u stečaju priznati u skladu s odredbama nacionalnog prava kojim se uređuju prava vjerovnika.

Treće pitanje

- 37 Trećim pitanjem nacionalni sud u biti pita je li rok 1. siječnja 1988., do kada su države članice trebale provesti Preporuku, obvezujuće naravi.
- 38 Kao što je Sud već presudio (gore navedena presuda od 19. siječnja 1982., Ursula Becker), iz trećeg stavka članka 189. Ugovora o EEZ-u jasno proizlazi da su države članice kojima je upućena neka direktiva obvezne postići rezultat, i to prije isteka razdoblja propisanog samom tom direktivom.
- 39 Iz tog načela, koje se primjenjuje na preporuke donesene na temelju članka 14. Ugovora o EZUČ-u, slijedi da je rok 1. siječnja 1998., do kada su države članice u skladu s prvim stavkom članka 4. trebale prenijeti Preporuku, obvezujuće naravi.
- 40 Prema tome, države članice koje u propisanom roku nisu prenijele Preporuku time su prekršile pravo Zajednice.
- 41 Stoga na treće pitanje valja odgovoriti da prvi stavak članka 4. Preporuke treba tumačiti na način da je rok 1. siječnja 1998. obvezujuće naravi i da se nepridržavanjem tog roka krši pravo Zajednice.

Troškovi

- 42 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odgovarajući na pitanja koja mu je Tribunale di Brescia (Okružni sud u Bresci) uputio rješenjem od 28. travnja 1988., odlučuje:

- 1. Preporuku Komisije 86/198/EZUČ od 13. svibnja 1986. o uspostavi povlaštenog statusa potraživanja na osnovi pristojbi na proizvodnju ugljena i čelika treba tumačiti na način da se u nedostatku nacionalnih provedbenih mjera EZUČ može pozvati na nju nakon isteka razdoblja propisanog za njezinu provedbu protiv države članice koja ju je propustila provesti, pod uvjetom da se povlašten status potraživanja koja ima EZUČ može priznati samo u odnosu na tu državu, pri čemu se potraživanja Zajednice stavljaju na isti stupanj kao potraživanja države, a da se time ne dovode u pitanje prava drugih vjerovnika osim države utemeljena na nacionalnom zakonodavstvu kojim se u nedostatku Preporuke uređuju prava vjerovnika.**
- 2. Drugi stavak članka 4. Preporuke treba tumačiti na način da u gore utvrđenim okolnostima i pod gore utvrđenim uvjetima EZUČ ima pravo za sva svoja potraživanja od poduzeća na osnovi pristojbi iz članaka 49. i 50. Ugovora o EZUČ-u, bez obzira na datum nastanka tih potraživanja, isticati povlašten status sve dok se ta potraživanja mogu u pasivi poduzeća u stečaju priznati u skladu s odredbama nacionalnog prava kojim se uređuju prava vjerovnika.**
- 3. Prvi stavak članka 4. Preporuke treba tumačiti na način da je rok 1. siječnja 1988. obvezujuće naravi i da se nepridržavanjem tog roka krši pravo Zajednice.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 22. veljače 1990.

[Potpisi]

* Jezik postupka: talijanski